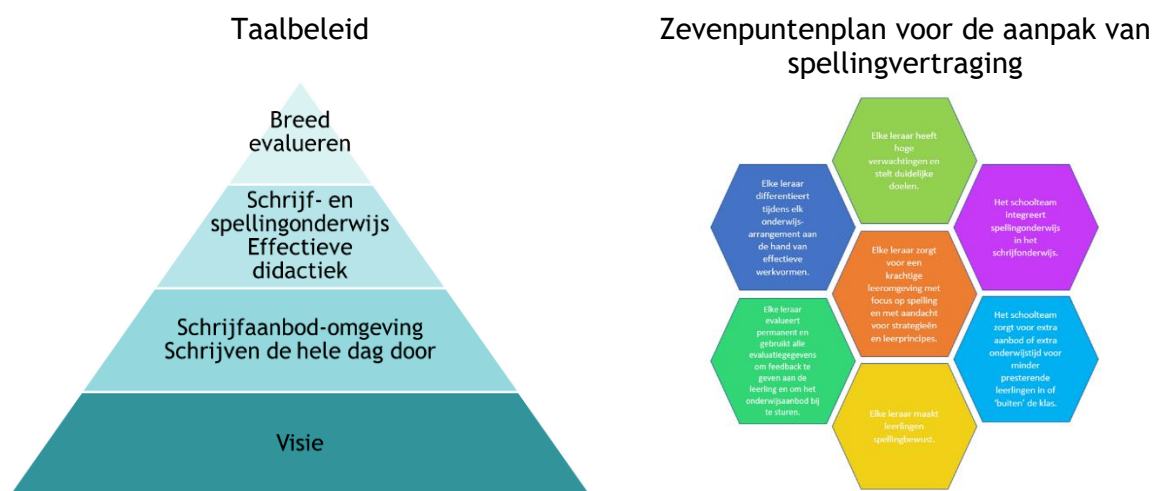

Spelling (TOtn2): zevenpuntenplan voor de aanpak van spellingvertraging

Elke leerling is gebaat bij een krachtige spellingdidactiek. Sommige leerlingen vorderen sneller in het correct schrijven dan anderen. Dit zevenpuntenplan geeft tips om spellingvertraging te voorkomen en/of te remediëren, binnen het grotere geheel van schrijfonderwijs.

Het zevenpuntenplan voor de aanpak van spellingvertraging is weergegeven als een bouwsel dat bestaat uit zeven bouwstenen. Aan dit bouwsel kunnen nog andere bouwstenen toegevoegd worden. Hiermee geven we weer dat het zevenpuntenplan voor de aanpak van spellingvertraging deel uitmaakt van een groter geheel, namelijk het taalbeleid. Het zevenpuntenplan voor de aanpak van spellingvertraging zoomt vooral in op één generiek doel (TOtn2). Maar het maakt ook verbinding met doelen voor het schrijfonderwijs (TOsn3/TOsn4) zoals: wat is onze visie op taal en schrijven, welke doelen stellen we als school om de taalvaardigheid en de spelling- en schrijfvaardigheid van onze leerlingen te verhogen, welk spelling- en schrijf aanbod is er op de school en in de klas, op welke manier creëren we kansen om de leerlingen doorheen de dag te laten schrijven, hoe passen we de effectieve spelling- en schrijfdidactiek toe in de klas, hoe evalueren we de spelling- en schrijfvaardigheid van onze leerlingen op een brede en onderbouwde manier, wat doen we met deze resultaten?

Elke bouwsteen van het zevenpuntenplan voor de aanpak van spellingvertraging kan naast een andere bouwsteen geplaatst worden. Hiermee wordt weergegeven dat het zevenpuntenplan niet stapsgewijs is opgebouwd, de verschillende delen houden allemaal verband met elkaar. Centraal staat de leraar die zorgt voor een krachtige leeromgeving, dat is een bewuste keuze. Het verschil wordt in de klas gemaakt door de leraar: wat doet de leraar en vooral hoe kwaliteitsvol doet de leraar dat.

Elke leraar heeft hoge verwachtingen en stelt duidelijke doelen

Hoge verwachtingen

De [professionele leraar](#) is er rotsvast van overtuigd dat hij alle leerlingen correct kan leren spellen op het te verwachten niveau. Correct spellen is echter complex, daarbij moeten leerlingen kunnen ervaren dat hun inspanningen leiden tot vooruitgang, zodat ze daar voldoende [zelfvertrouwen](#) kunnen aan ontlenuen. Het stellen van [hoge verwachtingen](#) leidt ertoe dat de leraar zijn aanpak zo effectief mogelijk organiseert om dat doel te bereiken met alle leerlingen. De leerling wordt daar echter niet op afgerekend.

Waarom die lettertjes
in de soep?

Het moet zijn dat schrijven
niet gemakkelijk is, want de
mens heeft veel tijd nodig
gehad voor hij het leerde.

Guy A.J. Tops

Duidelijke doelen in een leerlijn

Leerinhouden spelling

- woorden met vast woordbeeld:
  - klankzuivere woorden
  - hoogfrequente niet-klankzuivere woorden
- woorden met veranderlijk woordbeeld (regelwoorden):
  - werkwoorden
  - klinker in open/gesloten lettergreep
  - verdubbeling medeklinker
  - niet-klankzuivere eindletter
- hoofdletters
- leestekens, uitspraaktekens (accent) en hulptekens (ë,-,')
- afkorting
- aanwending van hulpmiddelen

Het leerplan beschrijft de leerinhouden van spelling onder [TOtn2](#) in de rubriek spelling en interpunctie. Daaruit kan de leraar de verschillende [spellingcategorieën](#) afleiden. De spelling toepassen in schrijven vind je onder doel [TOsn4](#).

De leraar geeft elk arrangement het doel en de succescriteria mee aan de leerlingen, waarop ze feedback krijgen.

bv. Vandaag verbinden we de klank /ie/ met de letter i in woorden zoals in benzine, politie...

bv. Vandaag leren we de regel van de verenkelling toepassen met behulp van het schema op tweelettergrepige woorden.

Het schoolteam heeft een duidelijk zicht op de verdeling van de leerinhouden over de verschillende groepen en baseert daarop [aanbod en herhaling](#) in functie van de leerling en met oog op het leerplan. Dat overzicht is schematisch terug te vinden in methodes, in het taalbeleidsplan ...

Doelgerichte aanpak

Hoge verwachtingen en duidelijke doelen leiden tot een doelgerichte aanpak. De leraar vertelt aan de leerlingen wat ze leren. Het is voor de leerlingen duidelijk dat de ene leerling daar een andere aanpak voor nodig heeft dan de andere, dat de ene meer tijd krijgt, dan de andere. Het is effectiever te beschrijven wat leerlingen gaan leren, dan te zeggen wat je gaat doen.

bv. Vandaag leren we dat bij woorden waar je aan het eind /tsie/ hoort, er aan het eind -tie wordt geschreven, zoals in politie, vakantie, actie... We zullen eerst een aantal woorden samen bekijken en het probleem zoeken, daarna gaan jullie in tweetallen aan de slag met duo-werkvormen. Jullie verbeteren elkaars werk. De woorden die we vandaag leren zijn onthoudwoorden, die moeten we dus inprenten en proberen de schrijfwijze te onthouden.

Het stellen van een duidelijk doel, is de basis van de formatieve evaluatie, die het begin vormt van directe feedback en aanknopingspunten geeft voor [differentiatie](#) en voor de onderwijsaanpak in de volgende arrangementen.

Een interessant idee is om de doelen voor de groep en/of de individuele leerling samen te brengen op een doelenkaart.

Derde leerjaar – In deze maand/dit thema of blok herhalen of leren we		
Categorie	Strategie	Voorbeeld
Tweelettergrepige woorden met verdubbeling van de medeklinker	Regelstrategie Analogiestrategie	knorren
Gebruik van een algoritme als hulpmiddel voor verdubbeling	Regelstrategie	
Woorden met ou en au	Onthoudstrategie	augustus kabouter
Woorden met doffe klinker in -eren	Hoorstrategie	jongeren

Reflectievraag: wat doe jij in je klas om je leerlingen correct te leren spellen?

Elke leraar zorgt voor een krachtige leeromgeving met focus op spelling en met aandacht voor strategieën en leerprincipes

Elke leraar zorgt voor [een krachtige leeromgeving](#) met focus op spelling en met aandacht voor spellingstrategieën en leerprincipes. Meer achtergrond over effectief spellingonderwijs lees je [hier](#).

Spellingstrategieën

Spellingonderwijs maakt de leerlingen via spellingcategorieën bewust van welke moeilijkheid de leerlingen ontdekken in het schrijven van woorden. Grofweg zijn er vier strategieën te onderscheiden, die telkens kunnen opgedeeld worden in kleinere categorieën. Door consequent de hoofdstrategie te benoemen, leren de leerlingen woorden te herkennen waarop een bepaald strategie kan worden toegepast. Zo worden ze gemengde en flexibele spellinggebruikers.

Luisterstrategie

- Hoorwoorden
- Hier moet je goed luisteren naar hoe een woord wordt uitgesproken en het opschrijven zoals je het hoort.

Onthoudstrategie of inprentstrategie

- Onthoudwoorden
- Hier moet je gewoon weten of anders opzoeken hoe je het woord schrijft.

Analogiestrategie

- Net-als-woorden
- Hier is het van belang een voorbeeld-woord (kapstokwoord) te kennen en te schrijven zoals het voorbeeld.

Regelstrategie

- Regelwoorden
- Hier is het van belang dat je de regel kent en kunt toepassen, al dan niet met behulp van een regelkaart of algoritme.

Leerprincipes

Omwille van de verschillende spellingstrategieën is het aangeraden te denken in [spellingcategorieën](#),

en niet (enkel) in woordpakketten. Het grote aantal woorden kan namelijk worden gevangen in een 'beperkt' aantal spellingcategorieën. Deze zijn eenvoudiger te onthouden door leerlingen. Bovendien bieden we hen hiermee een oplossingsstrategie aan waarmee ze alle denkbare woorden juist kunnen schrijven. Het is van belang die spellingcategorieën te voorzien in de aangeboden woordpakketten.

Om elke spellingcategorie op te bouwen kun je je baseren op de leerprincipes van Ruysenaars. Elk onderwijsarrangement met focus spelling, soms gespreid over meerdere activiteiten en jaren, bevat die principes voor elke categorie.

Leerprincipes

Oriënteren
Isoleren
Herhalen
Identificeren
Versnellen
Verkorten en verinnerlijken
Integreren
Generaliseren

Gedifferentieerde instructie

Je biedt nieuwe woorden best auditief en visueel aan. Bij hoorwoorden ligt het accent eerst op het auditieve, bij onthoudwoorden eerst op het visuele, en bij regelwoorden ook op de bijbehorende regel. Daarvoor hanteer je best een systematische aanpak, gebaseerd op de leerprincipes.

Krachtige instructie

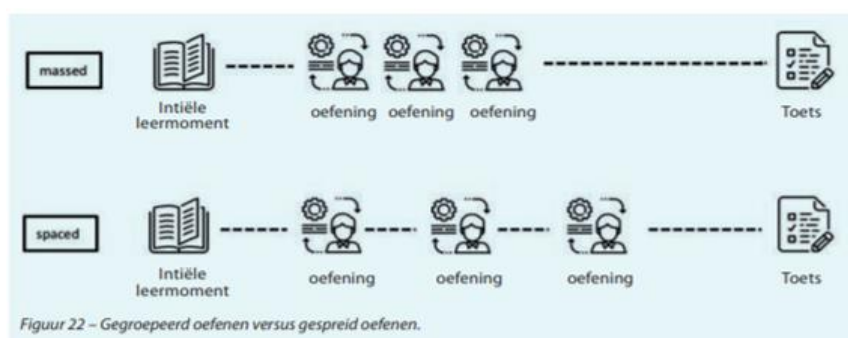
- ✓ het woord horen;
- ✓ het woord begrijpen;
- ✓ er even over kunnen denken hoe je het schrijft;
- ✓ naar het woord kijken;
- ✓ benoemen wat er moeilijk is in het woord (grafeemselectie): <paleis> ei of ij;
- ✓ bijbehorende regel ontdekken of aanbrengen of gebruiken (regelwoorden);
- ✓ mondeling spellen: het woord hardop lezen, en daarna elke letter uit het hoofd opzeggen;
- ✓ het (voorbeeld)woord laten verdwijnen en het (dus) uit het hoofd opschrijven;
- ✓ het goed nakijken;
- ✓ het uitspreken (zodat woord- en klankbeeld weer aan elkaar gekoppeld worden).

Je biedt de woorden daarenboven best aan in een context. Woorden worden in het geheugen opgeslagen via allerlei wegen (visueel, auditief, morfologisch, via de betekenis en/of via een context ...). Je werkt best met hoogfrequente woorden. In de verwerking oefen je de woorden in via woordniveau, naar zins- en tekstniveau.

De leraar maakt daarbij gebruik van een [direct instructiemodel](#) met ondersteuning van regels, voorbeelden, schema's... Aansluitend gebruikt hij effectieve [gedifferentieerde werkvormen](#) voor begeleide en zelfstandige (liefst in duo's) inoefening. Op het einde volgt [feedback en controle](#).

Spread oefening met leerstof over de tijd¹

Om nieuwe leerstof te onthouden voor langere termijn is het verstandig om momenten waarop geoefend wordt (effectiever) te spreiden in de tijd. De tijd tussen de initiatie van de leerstof met de eerste inoefening en de tweede inoefening moet 10 tot 20% bedragen van de tijd die nog rest vooraleer er summatief wordt getoetst. De laatste inoefening gebeurt ook best twee dagen voor de toets. Verschillende oefenmomenten worden dus best gespreid over de tijd, in plaats van ze kort na elkaar te plannen. Ondertussen kan er ook andere en nieuwe leerinhoud geïntroduceerd worden.

¹ Bron: [Wijze lessen](#) – Twaalf bouwstenen voor een effectieve didactiek. Tim Surma • Kristel Vanhoyweghen • Dominique Sluijsmans Gino Camp • Daniel Muijs • Paul A. Kirschner. Ten Brink uitgevers.

Teamafspraken

Een aanpak gebaseerd op spellingstrategieën, [spellingcategorieën](#) en leerprincipes heeft er baat bij dat de leraren dezelfde 'taal' hanteren in de [spellingaanpak](#). Dat leidt tot een aantal teamafspraken of doorgaande onderwijsleerlijn.

Doorlopende onderwijsleerlijn

- ✓ Methodemiddelen die leerlingen bewust maken van spellingstrategieën en spellingcategorieën hangen zichtbaar in de klas en/of zijn beschikbaar voor de leerlingen: pictogrammen, regels, voorbeeldwoorden, schema's, instructiefilmpjes, opzoekboekjes...;
- ✓ In het lokaal zijn opzoekhulpmiddelen ter beschikking: computer of tablet, [Groene Boekje](#), woordenboeken...;
- ✓ Er zijn stappenplannen voor zelfcorrectie, nakijkboekjes, gebruik van spellingcontrole, onthoudboekjes ...;
- ✓ Er zijn schoolafspraken over tijd, aanpak, organisatie, middelen, evaluatie, feedback, termen, schema's...

Reflectievraag: hoe speel jij in je aanbod in op de onderwijsbehoeften en instructiegevoeligheid van de leerlingen?

Soms zijn ook **werkvormen zonder schrijven** nuttig. Het gaat om werkvormen waarbij de leraar en/of de leerling hardop verwoordt wat hij doet in zijn hoofd: het herkennen van een spellingcategorie, een spellingstrategie, het rubriceren van woorden, mondeling spellen... Ook in de aanvankelijke spelling zie je ze vaak bij [klanken en letters](#) herkennen.

Differentiatie in de krachtige leeromgeving

Naast de werkvormen kan de leraar voor spelling ook [differentiëren](#) op vlak van doelen, in de ondersteuning, in de tijd, in het gebruik van middelen, in de complexiteit van de opdracht, in de evaluatie...

Bv. een individueel herhalingsdoel, extra inoefening, extra instructie, een meer geïntegreerde of geïsoleerde oefening, samenwerken of zelfstandig werken of onder begeleiding, gebruik van algoritme, een mijn moeilijke woordenlijst aanleggen, een zelf-oefendoosje maken,

Computerondersteunde programma's

Gebruik bij voorkeur software die past bij de methode. Meest functioneel zijn oefeningen waar leerlingen auditief en/of visueel ondersteund worden bij het schrijven van volledige woorden, zinnen, tekstjes. Meerwaarde is dat leerlingen zelf woorden moeten vormen en feedback krijgen bij fouten. Ideaal is dat software de leerling actief laat nadenken en ondersteunt, bv. bij het schrijven van regelwoorden zoals werkwoorden, open en gesloten lettergrepen... Oefeningen die louter visueel kopiëren zijn het minst waardevol. Via de computer kunnen individueel oefeningen aangeboden worden.

Reflectievraag: hoe gedifferentieerd is het spellingarrangement? Hoe bouw jij differentiatie in je klasorganisatie in voor spelling?

Elke leraar evalueert permanent en gebruikt alle evaluatiegegevens om feedback te geven aan de leerling en om het onderwijsaanbod bij te sturen.

Elke leraar evalueert permanent en gebruikt [alle evaluatiegegevens](#) om feedback te geven aan de leerling en om het onderwijsaanbod bij te sturen. Een cursorische en systematische aanpak van spelling, maakt dat leraren de vorderingen snel formatief opvolgen. Dat kan via dagelijkse dicteetjes, methodetoetsen, een leerlingvolgsysteem, observatie, kijkwijzers...

Het 'dagelijks' formatieve dictee draagt verschillende mogelijkheden in zich: evalueren van aangeleerde leerinhouden, van transferwoorden (analoog aan de aangeleerde woorden), herhalingswoorden op basis van eerder geleerde inhouden... Die dictees geven aanwijzingen voor verdere verdieping of herhaling en remediëring. Ze kunnen plaatsvinden op het einde van een activiteit of aan het begin van een nieuwe activiteit. De veelvuldige formatieve evaluatie heeft als doel het onderwijsaanbod meteen aan te passen aan de onderwijsbehoeften volgens een haalbaar [differentiatiemodel](#).

Kracht van feedback

Didactische maatregelen die positief effect lijken te sorteren, zijn het geven van feedback bij het leren spellen en aangepaste individualiseringsvormen.

[St.O – Spelling in het basisonderwijs – Inventarisatie van empirisch onderzoek.](#)

Methodetoetsen geven vaak, kort op de bal, zicht op aangeleerde woorden en/of transfer en herhalingswoorden. Ze kunnen [formatief of summatief](#) van aard zijn. De leraar haalt het meest uit de formatieve en summatieve evaluatie als ze gevolgd worden door een foutenanalyse. Die foutenanalyse geeft zicht op de hoeveelheid en soort fouten van de individuele leerling en de klasgroep en biedt aanwijzingen voor feedback en bijsturing.

De leraar kijkt samen met de leerling naar het werk. De leerling schreef: 'Hij antwoorde me niet'. De leraar zegt: 'Ik zie dat jij antwoorde met één 'd' schreef' Kun je me uitleggen welke denkstappen je zette om tot deze schrijfwijze te komen?' Vervolgens geeft de leraar feedback.

Uiteraard kan de leraar door observatie inzage krijgen in het denkproces van de leerlingen tijdens spelling- en schrijfarrangementen. De leraar knoopt als het ware een diagnostisch gesprek(je) aan over de denkstappen, oplossingswijzen, keuzes die de leerling maakt. Dat doet hij door de leerling hardop te laten denken. De leerling krijgt ofwel directe [feedback](#) (door het woord voor te schrijven, de stappen samen te doorlopen, een oplossingskaart/ algoritme te doorlopen) of uitgestelde feedback (door de leerling na een hint zelf het probleem te laten oplossen). De feedback is positief en specifiek.

De leerlingen kunnen ook zichzelf leren evalueren aan de hand van opzoekboekjes, oplossingschema's, zelfcorrectiekaarten, feedback tijdens computerondersteunde opdrachten.

Tot slot maken veel scholen gebruik van een leerlingvolgsysteem zoals bv. LVS-CSBO. Maak ook daarbij een grondige analyse van de evaluatieresultaten in vergelijking met de andere evaluaties en in functie van de aanpak op leerling-, klas- en schoolniveau. Op die manier ondersteunen ze de ontwikkeling van de leerlingen.

Reflectievraag: wat doe jij met de evaluaties van spelling in functie van differentiatie?

Het schoolteam zorgt voor extra aanbod of extra onderwijstijd voor minder presterende leerlingen in of 'buiten' de klas

Het schoolteam zorgt voor een extra aanbod of extra onderwijstijd voor minder presterende leerlingen in of 'buiten' de klas. Dat komt er bovenop het [gedifferentieerde basisaanbod](#).

Aandacht voor (zwakke) spellers

Vermijd het invullen van letters en breng leerlingen niet in verwarring

Uit onderzoek blijkt dat we meer dan 90% van de woorden die we schrijven uit ons geheugen halen. Die woorden zijn daar opgeslagen door inprenting en frequent gebruik. Spelling heeft dus te maken met woordbeelden. In die zin bleek al dat het interessant is om woorden in het geheugen op te slaan door ze te horen, te begrijpen, te oefenen en juist te schrijven. Daarvoor schrijf je woorden dus best voluit en laat je beter niet alleen maar letters invullen (b.v. vul aan met *t, d, dt, tt, dd* in de werkwoordspelling). Ook fouten laat je best verbeteren door het hele woord één keer juist te laten (over)schrijven, nadat leerlingen weten hoe ze het juist kunnen schrijven (= feedback).

Spelling op z'n best

Spellingonderwijs voor risicoleerlingen moet niet anders, maar intensiever.

Zeven bouwstenen voor effectief spellingonderwijs. Korstanje en Veenstra. CPS Amersfoort.

De Alsnog-Herhalen-Aanpak

Vanaf de referentieleeftijd 7-8 jaar zijn er leerlingen die problemen hebben met eerder aangeboden spellingcategorieën die niet meer aangeboden worden. Je doet er goed aan om die leerlingen extra instructie- en oefentijd aan te bieden om die alsnog onder de knie te krijgen. Daarvoor is kennis van de [schooleigen leerlijnen](#) zo belangrijk.

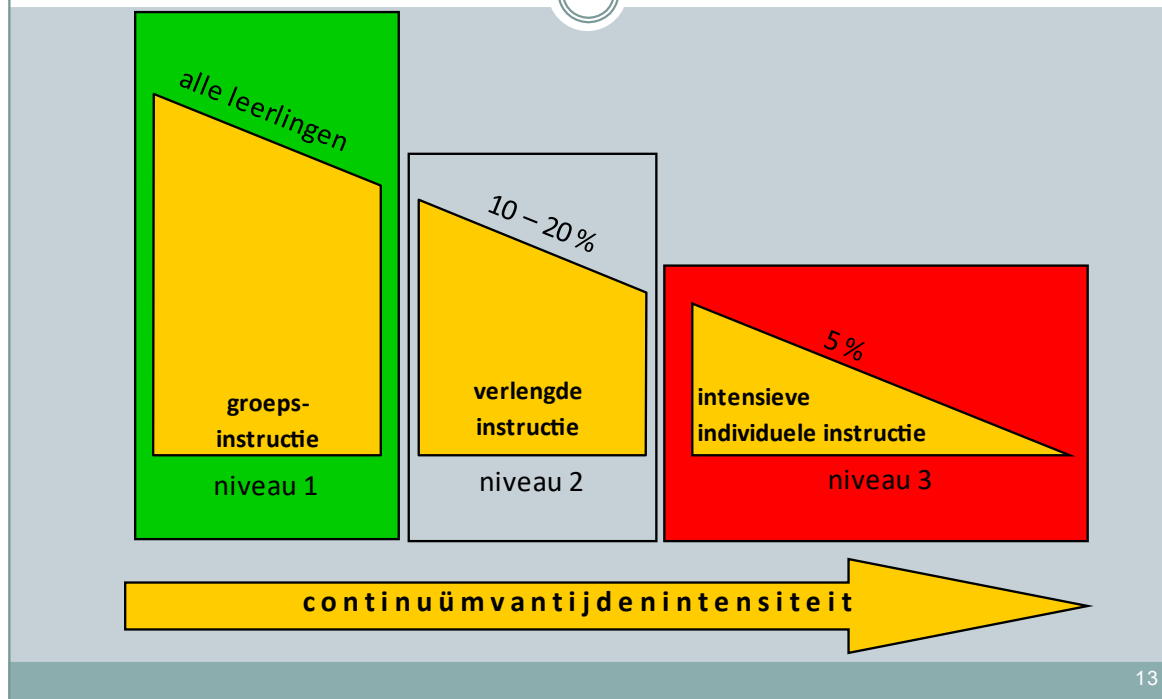
Zorg voor individuele ondersteuning van de leerling

Wie gedifferentieerd spellingonderwijs wil aanbieden, zal zeer nauwgezet [de fouten van zijn leerlingen gebruiken](#) om het volgende onderwijsarrangement gestalte te geven. Voor leerlingen met een vertraagde spellingontwikkeling kun je een extra instructie aanbieden in een klein groepje en/of de leertijd wat verlengen door extra oefenmateriaal aan te bieden tijdens een periode van zelfstandig werk. Begeleid de leerlingen, reik hulpmiddelen aan en geef feedback. Zorg er in de eerste plaats voor dat de leerlingen [gemotiveerd blijven](#). ICT kan hiervoor een hulpmiddel zijn. Ook leuke schrijfoefeningetjes werken motiverend. Zorg ervoor dat de extra materialen nauw aansluiten bij de door jou gehanteerde methode. Laat de leerlingen zo lang mogelijk deel uitmaken van de klasgroep.

Hulp in fase 1 en 2 van het zorgcontinuüm

De zorg voor leerlingen met spellingmoeilijkheden ligt erin de leerprincipes systematisch te begeleiden en te ondersteunen per spellingcategorie waarop de leerling uitvalt. Het is als ware een ortho-didactische behandeling. Directe feedback van de ondersteuner zorgt ervoor dat de kans op fouten bij leerlingen met leerproblemen zoveel mogelijk tot nul wordt herleid door de directe ondersteuning, hulpmiddelen en compensaties. Een goed [leerlingvolgsysteem](#) biedt daarvoor aanknopingspunten voor analyse en handelen.

Wees sterk in het omgaan met verschillen
(Response to intervention heeft een effectgrootte van 1.07!!!)

Reflectievraag: waaruit bestaat de ondersteuning voor zwakke spellers in en/of 'buiten' de klas?

Elke leraar maakt leerlingen spellingbewust

Wat zijn spellingbewustzijn en spellinggeweten?

Leerlingen leren spellen om het toe te passen in hun eigen teksten. Dat is [geen automatisme](#). Daardoor ontwikkelen we vanaf de start een **spellingbewustzijn**, weten wat er nodig is om correct te schrijven, het nagaan waar het fout kan gaan, eigen fouten ontdekken en de **attitude** om die te verbeteren?

Door het toepassen van correcte spelling ([TOtg5](#) en [TOsn4](#)) belangrijk te maken in situaties die ertoe doen, en [hoge verwachtingen](#) te laten merken op dat vlak, stimuleer je het spellinggeweten. Dat is da attitude (zin, motivatie, besef, houding) om correct te willen schrijven waar dat nodig is. Leerlingen mogen ervaren dat je dit van hen verwacht als er uitgebreid [geleerd, geoefend en herhaald](#) werd.

Hoe werk je eraan?

Met een aantal eenvoudige ingrepen leer je kinderen om zichzelf te evalueren en hun mogelijkheden in te schatten. Daarenboven geef je ze de gelegenheid om hun werk verder te controleren aan de hand van hulpbronnen, zoals echte schrijvers dat doen. Ze worden zich ook bewust van de moeilijkheden die zij nog ondervinden bij de spelling van woorden. Enkele voorbeelden:

- Je laat de leerlingen schatten welke woorden ze juist of fout hebben. Nadien kun je een leergesprek aanvatten over b.v. de woorden die ze dachten juist te hebben, maar toch fout waren of b.v. de woorden die ze dachten fout te hebben maar die toch juist waren. Uit onderzoek blijkt dat zo'n reflectie de resultaten aanzienlijk verbetert.
- Je geeft na een dictee de kans om de leerlingen aan de hand van hulpbronnen zelf hun werk te laten corrigeren (correctiesleutel, woordpakket, woordenboek). Je laat de leerlingen een schriftje, mapje (dagboekje) aanleggen met hun moeilijke woorden.
- Je leert de kinderen – aan de hand van een spellingmaatje – om elkaars werk te controleren.
- Je vraagt de kinderen om tijdens schrijfopdrachten gebruik te maken van het Groene boekje of [woordenlijst.org](#), woordenboeken en andere hulpbronnen om hun spelling te controleren. Als de leerlingen die hulpmiddelen niet leren gebruiken tijdens hun schooltijd en het gebruik ervan niet als normaal leren beschouwen, zullen ze er nadien ook geen gebruik meer van maken. Een Groen boekje per bank of een digitaal alternatief is geen overbodige luxe.
- Je wijst de leerlingen in situaties die ertoe doen (noteren van antwoorden, schrijven naar een ander, bij het kopiëren...) om hun schrijven gepast en correct te verzorgen.
- ...

Leer je leerlingen effectief leren

Focus met je leerlingen naast de inhoud ook op het proces waarmee de inhoud wordt verworven. Leer ze ([zelfregulerend vermogen](#)) het eigen proces in goede banen te leiden. Geef leerlingen daar gerichte feedback over en ondersteun ze door initieel sterk te ondersteunen en ze later zelfstandig te laten oefenen.

[Wijze lessen – Twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek](#)

Reflectievraag: op welke manier werk jij aan het spellingbewustzijn van je leerlingen?

Het schoolteam integreert spellingonderwijs in het schrijfonderwijs

Spelling hoort in de eerste plaats een geïntegreerde component van schrijven ([TOSn3](#)) te zijn: spellingvaardigheid functioneert niet als aparte vaardigheid. Ons gezond verstand zegt me dat een school die kiest voor een aparte methode spelling best zoekt naar mogelijkheden om spelling en schrijven op elkaar af te stemmen. In de literatuur heet dat **transfer**. Spelling wordt in het leerplan geïntegreerd in doel [TOSn4](#).

Enkele initiatieven:

- Bij de differentiatie zorg je voor zinvolle, korte schrijfoopdrachtjes. Vooral, maar niet enkel, voor de betere spellers maak je hier veel gebruik van.
- De betere spellers maken [extra oefeningen](#) voor de klasgenoten.
- Je geeft voldoende 'betekenisvolle' schrijfoopdrachten voor het schrijven naar een ander.
- Laat leerlingen hun eigen geschreven teksten behoorlijk reviseren op de verschillende aspecten van het schrijven: tekststructuur, inhoudelijke kwesties, aangepastheid van stijl en register, vormverzorging en -correctheid, inclusief spelling ([TOSn4](#))
- Bij het schrijven voor een ander controleer je zeker de spelling van de woorden. Je geeft, na het ontwerpen en voor de revisie, feedback en instructie rond spellingproblemen die in de klas al behandeld zijn. Je stimuleert ook de [controleattitude van de leerlingen](#).
- Laat leerlingen elkaars teksten op spelling nakijken (fouten in eigen teksten herken je niet zo gemakkelijk: anders had je ze niet gemaakt).
- Bij wijze van steekproef breng je af en toe de meest voorkomende fouten tijdens het 'vrij schrijven' in kaart. Je houdt in de [evaluatie](#) ook rekening met reeds gekende spellinginhouden. Toch is schrijven veel complexer dan het juist spellen van woorden. Hecht dus vooral belang aan de essentiële aspecten van schrijven.
- Ook tijdens andere activiteiten heb je soms oog voor spellingmoeilijkheden, b.v. verenkelen en verdubbelen. We wijzen de leerlingen dan op het schrijfovoorschrift en geven een directe, korte instructie. We [evalueren](#) de spelling wel, maar geven [geen quoterings binnen de andere ontwikkelvelden of leergebieden](#).
- Je bespreekt met de leerlingen het belang van spelling in onze maatschappij, het ontstaan ervan, het gebruik van een juiste spelling in relatie tot de situatie ... Dit is taalbeschouwing pur sang.
- ...

Kracht van transfer

Belangrijk is de bevinding dat schrijfonderwijs, zowel vrij als begeleid, een positief effect heeft op de vaardigheid in het spellen, ook bij zwakke spellers die in hun teksten veel spelfouten maken.

[SLO – Spelling in het basisonderwijs – Inventarisatie van empirisch onderzoek](#)

Het kost behoorlijk wat tijd om kinderen van de basisschool de beginselen van ons spellingsysteem diets te maken. Dat klopt. Maar het zou zonde zijn als je daaraan zoveel tijd zou besteden, dat je hen niet zou leren schrijven. [Goed schrijfonderwijs](#) blijft daarom nog belangrijker dan goed spellingonderwijs.

Reflectievraag: hoe stimuleer jij schrijven en de aandacht voor correctheid?